

Політичний діалог та медіація

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів та медіація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	5 кред. ЄКТС/150 годин: лекції – 30 год., семінарські – 30 год., самостійна робота – 90 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, МКР
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com Практичні / Семінарські: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com
Розміщення курсу	https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=6894

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основна мета навчальної дисципліни: засвоєння знань та вмінь медіації у соціально-політичній сфері, ознайомитися з теоріями соціально-політичних та ідеологічних конфліктів, поляризації, ескалації, радикалізації політичного процесу, суспільних рухів.

Навчальна дисципліна «Політичний діалог та медіація» належить до циклу професійної підготовки. «Політичний діалог та медіація» теоретично та методологічно поєднує в собі

знання з соціології, політології, історії, соціальної антропології та інших наук, об'єктом вивчення яких є явище соціально-політичного конфлікту.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Політичний діалог та медіація» є формування у студентів здатностей проводити медіаційні сесії у соціально-політичній діяльності, ознайомлення з основними теоріями та концепціями соціально-політичних та ідеологічних конфліктів, а також з процесами поляризації, ескалації, радикалізації. Студенти зможуть використовувати отримані знання для проведення медіації, котра має на меті запобігання соціально-політичній та ідеологічній поляризації, радикалізації та ескалації. Для провадження подальшої професійної діяльності студенти опановують інструментарій та набувають навичок теоретичного та емпіричного вивчення соціально-політичних конфліктів, суспільних рухів, конфліктів на рівні громад.

У підсумку, відповідно до вимог ОПП метою дисципліни є формування у студентів здатностей:

- застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК-01)
- генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 10)
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 11)
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 12)
- вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості (ЗК16)
- оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК 01)
- збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК 04)
- здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту (ФК 09)
- здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту (ФК-11)
- здійснювати миротворчу діяльність відповідно до норм міжнародного та вітчизняного права та загальнолюдських етичних міркувань (ФК-13)

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 01)
- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН 03).
- ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач (РН-06)
- розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження (РН 13)
- відслідковувати актуальну ситуацію в процедурі медіації, прогнозувати її розвиток, скеровувати перемовини відповідно до етапів медіації (РН-15)

Дисципліна має за мету підготовку бакалаврів до майбутньої фахової діяльності у неурядових організаціях, органах державної влади, наукових та освітніх установах тощо. Для максимальної оцінки на екзамені передбачається критичне володіння студентами положень розглянутих теорій, вміння та навички проведення медіації у соціально-політичній сфері.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Політична наука: конфліктологічний підхід, Політична наука: конфліктологічний підхід. Курсова робота, Сучасні теорії миру та конфліктів.

Для вивчення дисципліни студенту необхідні знання англійської на рівні не нижче А2.

Постреквізити: Медіація у врегулюванні конфліктів, Теорія і практика переговорних процесів, Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Мирні процеси та переговори.
- Тема 2. Медіація у мирних процесах.
- Тема 3. Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту.
- Тема 4. Стратегії управління конфліктом.
- Тема 5. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.
- Тема 6. Сутність правосуддя перехідного періоду.
- Тема 7. Механізми правосуддя перехідного періоду.
- Тема 8. Примирення як мета і процес постконфліктного врегулювання.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни необхідно опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, з базовою літературою, а також ознайомитися з допоміжною літературою:

4.1 Базова література:

1. Багінський А.В. Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ, 2021. No 1. С. 51-54.
2. Багінський А.В., Весельська В.В. Громадські організації як механізм соціальної підтримки під час війни. Актуальні проблеми філософії та соціології. 49 (2024). С.165-170.
3. Багінський А.В., Коломієць Т.В., Якубін О.Л. Ліберальний мир, демократичний мир та національне державне будівництво у процесі врегулювання соціально-політичних конфліктів. Ідеологія та політика. No 1 (23). 2023. С.127-148.

4. Bahinskyi, Andrii, and Zaiets, Olha. Strategies of the Sides in the Russia-Ukraine War. Defense & Strategy/Obrana a strategie 23 (2): 063-081. URL: <https://www.obranaastrategie.cz/filemanager/files/3303631-en.pdf>

4.2 Допоміжна література:

1. Багінський А.В. Криза концепції “ліберального миру”. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ, 2021. No 2 (50). С.46-50.
2. Багінський А.В. Крихіт держави в умовах кризових ситуацій. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ, 2022. No 3 (55). С.29-35.
3. Багінський А. В., Заєць О. Ю. Діяльність ООН під час російсько-української війни: виклики та перешкоди. Актуальні проблеми філософії та соціології. 40 (2023). С. 156-161.
4. Багінський А. В., Лініченко В.В. Ознаки геноциду в російсько-українській війні. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ, 2023. No 2 (58). С. 29-39.
5. Багінський А. В., Северинчик О., Коломієць В. Вибори як спосіб легітимації політичної влади в умовах нестабільності. Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” “Політологія. Соціологія. Право. No 1(57) (2023). С.40-48.
6. Міжнародний медіатор. Посібник / Джозе Паскаль де Роша. К., 2021. 224 с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма

Лекційні заняття

Лекція 1.

Тема: Мирні процеси та переговори.

Основні питання: Сутність мирного процесу. Поняття та сторони переговорів. Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів. Інклюзивність як ключова характеристика переговорів. Т. Паффенхольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру. Посередництво та роль “третьої сторони”. Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів. Умови договороздатності та готовності сторін під час переговорів щодо миру. Характеристика фаз переговорів. Мирна угода як потенційний результат переговорів.

СРС: Переговорні стратегії та тактики.

Література: Баз.: 2; Дод.: 3.

Лекція 2.

Тема: Медіація у мирних процесах.

Основні питання: Поняття медіації. Види медіації. Принципи медіації. Сфера застосування медіації. Правове регулювання медіації. Ціннісні основи медіації. Медіація в зарубіжних країнах. Медіація в Україні. Медіація в різних сферах суспільного життя. Соціальна мережа медіаторів. Принципи та правила проведення медіації. Учасники процедури медіації. Особа медіатора: особистісні та професійні компетентності. Етичні принципи роботи медіатора. Застосування медіації у суспільно-політичних та ціннісних конфліктах. Обмеження використання медіації. “Сім гріхів” медіації. Гендерний аспект медіації.

СРС: Сучасні дослідження медіації в Україні та світі.

Література: Баз.: 5; Дод.: 2.

Лекція 3.

Тема: Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту.

Основні питання: Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві. М.Манн про інфраструктурну владу. Ледерак про архітектуру та інфраструктуру миру. Рівні трансформації конфлікту. Характеристики миробудівництва на місцевому рівні. Нахе-біті, лоя джирга та гачача як приклади місцевої миротворчості. Гібридність як характеристика сучасного миробудівництва. Ризики та обмеження місцевої миротворчості. Приклади місцевих миротворчих інституцій.

СРС: Місцева миротворчість в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 6.

Лекція 4.

Тема: Стратегії управління конфліктом.

Основні питання: Воєнний та аналітичний виміри стратегії. Взаємозв'язок стратегічних та безпекових досліджень. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями. Гібридна війна як тактика і стратегія. Засоби подолання інформаційних впливів. Стратегії України та Росії в російсько-українському конфлікті.

СРС: Стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2.

Лекція 5.

Тема: Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.

Основні питання: Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції. Відмінності кримінального і політичного насилля. Примирення “згори-вниз” та “знизу-догори”. Стійке та хитке примирення. Правосуддя перехідного періоду як галузь досліджень щодо подолання масових порушень прав людини. Характеристики перехідного періоду.

СРС: Запропонувати успішні та неуспішні кейси постконфліктного врегулювання.

Література: Баз.: 1; Дод.: 1.

Лекція 6.

Тема: Сутність правосуддя перехідного періоду.

Основні питання: “Каскад правосуддя” як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду. Цілі правосуддя перехідного періоду. Державотворення та громадянське суспільство у перехідному періоді. Правосуддя перехідного періоду та мобілізація жертв конфлікту.

СРС: Витоки ідей правосуддя перехідного періоду

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2.

Лекція 7.

Тема: Механізми правосуддя перехідного періоду.

Основні питання: Складові правосуддя перехідного періоду. Кримінальна відповідальність за воєнні злочини та злочини проти людяності. Причини використання амністії. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні. Гібридні суди як елемент перехідного періоду. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт. Мандат, персональний склад та функції комісій зі встановлення істини. Соціальні наслідки функціонування комісій зі встановлення істини.

СРС: Переглянути відео про роботу комісій зі встановлення правди.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2; 3; 4.

Лекція 8.

Тема: Примирення як мета і процес постконфліктного врегулювання.

Основні питання: Ключові характеристики примирення. Сфери та рівні примирення. Примирення як перебудова відносин між сторонами. Н. Айкен про теорію соціального научіння. Зміни переконань конфліктного етосу. Дилема "стабільність проти миру". Національне примирення та демократизація. Кейси примирення у Північній Ірландії, Південно Африканській республіці та Руанді.

СРС: Дилема "мир проти справедливості".

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 4; 5; 6.

Лекція 9.

Тема: Передумови російсько-української війни: перспективи врегулювання.

Основні питання: Передумови конфлікту на Донбасі. Конфліктний етос під час Євромайдану. Громадянська активність у 2014 рр. Проблеми громадянського суспільства в контексті російсько-українського конфлікту. Трестороння контактна група у Мінську: рішення та труднощі в роботі. Мінські угоди (2014-2022). Агресія Російської Федерації та збройна відсіч України: соціологічний аспект.

СРС: Перспективи подолання наслідків війн.

Література: Баз.: 2, 3; Дод.: 6.

Лекція 10.

Тема: Подолання конфліктної ситуації.

Основні питання: Перемога однієї з сторін, капітуляція, ігнорування, переговори як сценарії вирішення конфлікту. Силкові та мирні способи вирішення конфлікту. Поведінка політичних лідерів як фактор вирішення конфлікту. Емоційні та когнітивні аспекти сприйняття конфлікту. Подолання стереотипів у сприйнятті конфліктної ситуації. Місцева миротворча діяльність. Інтереси місцевих суб'єктів влади. Культурні чинники примирення та соціального згуртування.

СРС: Корінні народи у врегулюванні конфлікту.

Література: Баз.: 2, 5. Доп.: 2.

Лекція 11.

Тема: Переговорний процес у подоланні конфлікту.

Основні питання: Причини надання переваги мирному врегулюванню. Багатомірність переговорного простору. Підходи до переговорів. Встановлення ефективних каналів комунікації. Типи угод та рішень врегулювання конфлікту.

СРС: Альтернативи переговорному простору.

Література: Баз.: 2, 5, 6. Доп.: 1.

Лекція 12.

Тема: Гуманітарні складові миротворчої діяльності

Основні питання: Співвідношення гуманітарного, цивільного і військового компонентів миротворчих місій. Діяльність міжнародних гуманітарних організацій у зоні конфлікту. Діяльність

Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Обмеження та перешкоди для діяльності гуманітарних організацій.

СРС: Досвід гуманітарних місій у світі.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5.

Лекція 13.

Тема: Встановлення миру та громадянське суспільство.

Основні питання: Поняття «громадянське суспільство». Мирне врегулювання та громадянське суспільство як взаємодоповнюючі фактори примирення. Робота зі структурними причинами конфлікту. Ненасильницькі суб'єкти та громадянський опір. Державна орієнтованість дипломатії Першого рівня. Порядок денний для миру і недержавні суб'єкти. Обмеження впливу недержавних суб'єктів.. СРС: Трансформаційний потенціал дипломатії Другого та Третього рівнів.

Література: Баз.: 5. Дод. 4.

Лекція 14.

Тема: Поствоєнна реконструкція: методи і цілі.

Основні питання: Поствоєнна та постконфліктна реконструкція: сутнісні відмінності. Відновлення спроможності держави у поствоєнній реконструкції. Роль громадянського суспільства у процесі відновлення. Економічні, соціальні, гуманітарні сторони примирення.

СРС: Роль ООН у поствоєнній реконструкції.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1.

Лекція 15.

Тема: Миробудівництво та глобальна політика.

Основні питання: Безпекові компоненти сучасної глобальної динаміки. Сталий мир як складова глобальної політики. Перешкоди у подоланні збройних протистоянь.

СРС: Проаналізувати роль регіональних конфліктів у політичному розвитку країн світу.

Література: Баз.: 5; Дод.: 11; 17.

Семінарські (практичні) заняття

Семінарське заняття 1.

Тема: Мирні процеси та переговори.

Основні питання: Сутність мирного процесу. Поняття та сторони переговорів. Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів. Інклюзивність як ключова характеристика переговорів. Т. Паффенхольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру. Посередництво та роль "третьої сторони". Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів. Умови договороздатності та готовності сторін під час переговорів щодо миру. Характеристика фаз переговорів. Мирна угода як потенційний результат переговорів.

СРС: Переговорні стратегії та тактики.

Література: Баз.: 2; Дод.: 3.

Семінарське заняття 2.

Тема: Медіація у мирних процесах.

Основні питання: Поняття медіації. Види медіації. Принципи медіації. Сфера застосування медіації. Правове регулювання медіації. Ціннісні основи медіації. Медіація в зарубіжних країнах. Медіація в Україні. Медіація в різних сферах суспільного життя. Соціальна мережа медіаторів. Принципи та правила проведення медіації. Учасники процедури медіації. Особа медіатора: особистісні та професійні компетентності. Етичні принципи роботи медіатора. Застосування медіації у суспільно-

політичних та ціннісних конфліктах. Обмеження використання медіації. “Сім гріхів” медіації. Гендерний аспект медіації.

СРС: Сучасні дослідження медіації в Україні та світі.

Література: Баз.: 5; Дод.: 2.

Семінарське заняття 3.

Тема: Теоретичні основи миротворення.

Основні питання: Миротворча діяльність та діяльність з розбудови миру: відмінності. Безпека як основна функція держави. Конфліктні відносини, конфліктні дії без використання зброї, збройний конфлікт як поняття соціології конфлікту. Структурні причини насильства. Нелінійна динаміка конфлікту. Ч.Тіллі про еволюцію функцій держави. Зовнішній і внутрішній вимір безпеки. Безпека та розвиток. Безпека людини у Доповіді про людський розвиток ПРООН (1994). К. Поппер про поступову та утопічну соціальну інженерію. Концепція «ліберального миру» та її противники.

СРС: Методи пост конфліктної розбудови миру.

Література: Баз.: 1, 2, 4, 6. Доп.: 4.

Семінарське заняття 4.

Тема: Концептуальні засади та структура миротворчої діяльності ООН.

Основні питання: Документи ООН про концепцію миротворення. Доповідь Генерального Секретаря ООН «Порядок денний для миру». Доповідь цільової групи ООН з пост конфліктного миротворення. Доповідь групи по вивченню операцій на користь миру (Доповідь Брахімі). Підручник багатофункціональних операцій з підтримання миру. «Фундаментальна доктрина» ООН. «Оптимальна стадія втручання» та три варіанти втручання. Структура фінансування системи ООН. Інституціональні основи миротворчих операцій. Державне будівництво як шлях миротворчих послуг.

СРС: Держави та миротворчі ініціативи.

Література: Баз.: 3. Доп.: 5, 16.

Семінарське заняття 5.

Тема: Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту.

Основні питання: Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві. М.Манн про інфраструктурну владу. Ледерак про архітектуру та інфраструктуру миру. Рівні трансформації конфлікту. Характеристики миробудівництва на місцевому рівні. Нахе-біті, лойа джирга та гачача як приклади місцевої миротворчості. Гібридність як характеристика сучасного миробудівництва. Ризики та обмеження місцевої миротворчості. Приклади місцевих миротворчих інституцій.

СРС: Місцева миротворчість в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 3.

Семінарське заняття 6.

Тема: Стратегії управління конфліктом.

Основні питання: Воєнний та аналітичний виміри стратегії. Взаємозв'язок стратегічних та безпекових досліджень. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями. Гібридна війна як тактика і стратегія. Засоби подолання інформаційних впливів. Стратегії України та Росії в російсько-українському конфлікті.

СРС: Стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2.

Семінарське заняття 7.

Тема: Подолання конфліктної ситуації.

Основні питання: Перемога однієї з сторін, капітуляція, ігнорування, переговори як сценарії вирішення конфлікту. Силкові та мирні способи вирішення конфлікту. Поведінка політичних лідерів як фактор вирішення конфлікту. Емоційні та когнітивні аспекти сприйняття конфлікту. Подолання

стереотипів у сприйнятті конфліктної ситуації. Місцева миротворча діяльність. Інтереси місцевих суб'єктів влади. Культурні чинники примирення та соціального згуртування.

СРС: Корінні народи у врегулюванні конфлікту.

Література: Баз.: 2, 5. Доп.: 2.

Семінарське заняття 8.

Тема: Переговорний процес у подоланні конфлікту. Третя сторона у врегулюванні конфлікту.

Основні питання: Причини надання переваги мирному врегулюванню. Багатовимірність переговорного простору. Підходи до переговорів. Встановлення ефективних каналів комунікації. Типи угод та рішень врегулювання конфлікту. Сутність та засоби третьої сторони. Примус та переконання в процесі знаходження мирного рішення. Використання збройних сил та санкцій третьою стороною. Посередницькі послуги. Роль неурядових організацій у посередництві. Критерії ефективності посередництва.

СРС: Альтернативи переговорному простору. Компоненти побудови миру (Peacebuilding).

Література: Баз.: 2, 3, 5, 6. Дод.: 1, 5.

Семінарське заняття 9.

Тема: Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі.

Основні питання: Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після "холодної війни". Мир від "ІКЕА" та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості. Традиційні миротворчі операції у підтримці миру. Еволюція миротворчих операцій. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр.. Медіація та переговори у миротворчості. Миробудівництво в контексті трансформації конфлікту. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.

СРС: Досвід реінтеграції Хорватії.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5.

Семінарське заняття 10.

Тема: Гуманітарні складові миротворчої діяльності

Основні питання: Співвідношення гуманітарного, цивільного і військового компонентів миротворчих місій. Діяльність міжнародних гуманітарних організацій у зоні конфлікту. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Обмеження та перешкоди для діяльності гуманітарних організацій.

СРС: Досвід гуманітарних місій у світі.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5.

Семінарське заняття 11.

Тема: Миротворча діяльність та захист прав людини.

Основні питання: Женевська конвенція як основа міжнародного гуманітарного права. Конвенція про захист прав та основоположних свобод людини Міжнародна конвенція для захисту усіх осіб від насильницьких зникнень. Практика Європейського Суду з прав людини у контексті збройних конфліктів. Держава та громадські організації у забезпеченні прав жертв конфлікту.

СРС: Військові злочини як результат порушення міжнародного гуманітарного права.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5.

Семінарське заняття 12.

Тема: Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.

Основні питання: Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції. Відмінності кримінального і політичного насилля. Примирення "згори-вниз" та "знизу-догори".

Стойке та хитке примирення. Правосуддя перехідного періоду як галузь досліджень щодо подолання масових порушень прав людини. Характеристики перехідного періоду.

СРС: Запропонувати успішні та неуспішні кейси постконфліктного врегулювання.

Література: Баз.: 1; Дод.: 1; 1.

Семінарське заняття 13.

Тема: Сутність правосуддя перехідного періоду.

Основні питання: “Каскад правосуддя” як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду. Цілі правосуддя перехідного періоду. Державотворення та громадянське суспільство у перехідному періоді. Правосуддя перехідного періоду та мобілізація жертв конфлікту.

СРС: Витоки ідей правосуддя перехідного періоду

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2.

Семінарське заняття 14.

Тема: Механізми правосуддя перехідного періоду.

Основні питання: Складові правосуддя перехідного періоду. Кримінальна відповідальність за воєнні злочини та злочини проти людяності. Причини використання амністії. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні. Гібридні суди як елемент перехідного періоду. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт. Мандат, персональний склад та функції комісій зі встановлення істини. Соціальні наслідки функціонування комісій зі встановлення істини.

СРС: Переглянути відео про роботу комісій зі встановлення правди.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2; 3; 4.

Семінарське заняття 15.

Модульна контрольна робота.

6. Самостійна робота студента

Студенти самостійно опрацьовують питання, винесені на опрацювання з кожної теми; самостійно виконують ДКР; готуються до аудиторних занять. На самостійну роботу студента відводиться 90 годин з яких:

- підготовка до аудиторних занять – 56 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовка до екзамену – 30 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідуваність лекційних занять є важливою, оскільки кредитний модуль базується на галузевій соціології, котра має власний понятійний апарат – а отже не може бути освоєний на основі

загально соціологічного знання. Окрім того, значна частина матеріалів для підготовки – англійською мовою. Тому відвідування лекційних занять є обов'язковою передумовою засвоєння матеріалу для студентів, котрі мають мало досвіду читання наукових джерел англійською.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до екзамену. Відпрацювання практичних занять не передбачено на основній сесії. У той же час, теми, опрацьовані на практичних заняттях, будуть винесені на екзамен. Тому пропуск також передбачає самостійне опрацювання пропущеного матеріалу.

Форми роботи

На лекціях викладач ознайомлює студентів з основним матеріалом, використовуючи приклади, аналіз кейсів та інтерактивний формат роботи. Студенти заохочуються брати участь у дискусії, ставити питання лектору, коментувати та висловлювати власну думку.

На практичних заняттях студенти робитимуть доповіді, коментуватимуть доповіді колег (питання, зауваження, доповнення), братимуть участь в інтерактивних (ігрових) завданнях та групових роботах (аналіз кейсів, обговорення).

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

У разі виявлення плагіату в роботі студента, робота отримує нуль балів без права переписування до основної сесії. На додатковій сесії студент має право переписати роботу, обравши нову тему.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

Неформальна освіта.

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) написання модульних контрольних робіт (МКР).
- 3) екзамен

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $3 \text{ бали} * 14 = 42 \text{ бали}$.

«відмінно» 3 бали – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання.

«добре» 2,5 бали – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань.

«задовільно» 2 бали – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі.

«незадовільно» 0 балів – відсутня робота на семінарі.

2. МКР.

Ваговий бал – 8

«відмінно» – 7-8 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі;

«добре» – 6 балів – студент надав відповіді на 75% питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень;

«задовільно» – 5 балів – студент надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом;

«незадовільно» – 0 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Екзамен

Ваговий бал – 50.

Екзамен передбачає усні відповіді на питання, перелік яких наведений у додатку 2.

Критерії оцінювання:

– 40-50 балів – студент відповідає на майже всі питання екзамену, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви;

– 30-39 балів – студент відповідає на більшість питань екзамену, демонструє хороший рівень знання матеріалу;

– 20-29 балів – студент відповідає на приблизно половину питань екзамену, демонструє доволі поверхневі знання;

– 0-19 балів – студент відповідає лише на окремі питання екзамену, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 24 бали.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на екзамен

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд PCO може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Питання для підготовки до екзамену

1. *Сутність мирного процесу.*
2. *Поняття та сторони переговорів.*
3. *Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів.*
4. *Інклюзивність як ключова характеристика переговорів.*
5. *Т. Пафенгольц про форми участі додаткових сторін у переговорних процесах щодо миру.*
6. *Посередництво та роль «третьої сторони».*

7. Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів.
8. Умови договороздатності та готовність сторін під час переговорів щодо миру.
9. Характеристика фаз переговорів.
10. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
11. Застосування медіації у суспільно-політичних та ціннісних конфліктах.
12. Гендерний аспект медіації соціально-політичних та збройних конфліктів.
13. Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві.
14. М.Манн про інфраструктурну владу.
15. Дж.П.Ледерак про архітектуру та інфраструктуру миру.
16. Рівні трансформації конфлікту.
17. Характеристики миробудівництва на місцевому рівні.
18. Нахе-біті, лоя джирга та гачача як приклади місцевої миротворчості.
19. Гібридність як характеристика сучасного миробудівництва.
20. Ризики та обмеження місцевої миротворчості.
21. Приклади місцевих миротворчих інституцій.
22. Воєнний та теоретичний виміри стратегії.
23. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями.
24. Гібридна війна як тактика і стратегія.
25. Стратегії України та Росії в російсько-українській війні.
26. Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми.
27. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції.
28. Примирення «згори-вниз» та «знизу-догори».
29. Правосуддя перехідного періоду як галузь досліджень щодо подолання масових порушень прав людини. Характеристики перехідного періоду.
30. «Каскад правосуддя» як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду.
31. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду.
32. Цілі правосуддя перехідного періоду.
33. Державотворення та громадянське суспільство у перехідному періоді.
34. Правосуддя перехідного періоду та мобілізація жертв конфлікту.
35. Складові правосуддя перехідного періоду.
36. Кримінальна відповідальність за воєнні злочини та злочини проти людяності.
37. Причини використання амністії.
38. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні.
39. Гібридні суди як елемент перехідного періоду.
40. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт.
41. Мандат, персональний склад та функції комісій зі встановлення істини.
42. Соціальні наслідки функціонування комісій зі встановлення істини.
43. Ключові характеристики примирення.
44. Дилема «стабільність проти миру».
45. Національне примирення та демократизація.
46. Кейси примирення у Північній Ірландії, Південно Африканській республіці та Руанді.
47. Розкрийте зміст понять: підтримання миру (peacekeeping), встановлення миру (peacekeeping), розбудова миру (peacebuilding).
48. Охарактеризуйте примирення як процес та кінцеву мету.
49. Розкрийте особливості діяльності ООН у мирних процесах.
50. Основи ненасильницької комунікації за концепцією М. Розенберга.

Зразок тестових питань на МКР

Питання:

Який з наведених принципів не відноситься до роботи медіатора

Виберіть одну відповідь:

- a. Авторитарність
- b. Нейтральність
- c. Конфіденційність

Складено кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 14 від 23.06.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)